

Eer aan het heidendom

Het Uddelermeer strekt zich als een ijsvlakte uit achter de dorre rietkraag eromheen. Mijn voeten knarsen in stijfbevoren eikenbladeren. Volgens de overlevering is het meertje zo diep als de wereld en ontstond het nadat de dondergod Thor de wereldslang versloeg en zijn hamer zich in de grond boorde. De legenden die zich rond deze plek ontspinnen, hebben hun doorwerking tot op de dag van vandaag. Zo hadden enkele gemeenteraadsleden van Apeldoorn enkele jaren geleden hun bedenkingen bij het uitbaggeren van het meer. Van het meer kun je beter afblijven. Op deze plek spreek ik met dr. Hendrik Vreekamp. „In deze heidense omgeving, ruim zevenhonderd jaar na Pinksteren, zocht hier de God van Israël mij op.”

DOOR RUBEN RIDDERHOF

In een IKON-interview van 2004 wordt u geïntroduceerd als een warm pleitbezorger voor eerherstel van het heidendom in de kerk. Dat lijkt erop alsof u een heidense sausje over het christendom wilt gieten.

„Eigenlijk is het omgekeerd. Het christendom is een sausje over het heidendom, historisch gezien. Maar een warm pleitbezorger, dat is een heel verhaal. Ik ben achttien jaar fulltime werkzaam geweest voor Kerk en Israël. Tijdens deze tijd heb ik veel gesprekken mogen voeren met Joden. 'Oogcontact' noem ik dat graag. En in deze contacten werd ik geconfronteerd met indringende vragen aan mij als christen vanuit het Jodendom: 'Waarom heeft de kerk ons zo vervolgd?' Blijkbaar hebben die vragen mij teruggedrongen in mijn traditie, naar mijn wortels. En zo kwam ik vooral in die prechristelijke fase van Europa terecht. Het christendom streek hier pas zevenhonderd jaar na Christus neer.”

Komt dat dan ook door de hardnekkigheid van het heidendom in deze streek?

„Nergens geeft het heidendom zich zomaar gewonnen. Daar komt heel wat aan te pas. De heiden in mij heb ik leren herkennen als de mens die zonder de God van Israël over de wereld gaat. In een van de brieven van Paulus komt het woord 'Atheos' voor, de atheïst: Gij waart zonder God in de wereld'. De bekering daarvan vormt een heel proces.

Vorig jaar ben ik met mijn vrouw op bezoek geweest in Eskimodorpen. Je ontdekt dat bijvoorbeeld 'Zie het lam van God' daar niet kan, omdat er daar geen schapen zijn. Dat hebben ze dus vertaald als 'Zie de zeehond van God'. Dat klinkt in mijn oren niet hetzelfde, maar in die cultuur is waarschijnlijk geen alternatief.

Op eenzelfde manier heeft het evangelie hier in Europa voet aan de grond gekregen. In de vorm van 'De Heliand', een prachtige, negende-eeuwse tekst waarin die heidense traditie van de Saksen doorschemert. Zo zijn de schapen in de kerstnacht paarden geworden en dat er geen plek in de herberg was, is wegvertaald, want daar kon je bij de Saksen natuurlijk niet mee aankomen.”

Dr. Hendrik Vreekamp bij het Uddelermeer op de Veluwe.

Moeten we die heidense wortels niet juist kwijt?

„Het antwoord is ja en nee. In de Bijbel zegt God tegen Abraham: 'In u zullen alle geslachten van het aardrijk gezegend worden'. Daar hoor ik van huis uit dus bij. Ik ben niet uit een Joodse moeder geboren, dus ik word door de Bijbel als heiden gedefinieerd. Daar liggen ook wel bepaalde beloften voor, maar dat loopt via de verkiezing van Israël.

Vanuit Pinksteren gaat het evangelie vanuit Jeruzalem de hele wereld over en God zoekt mij op als Noord-Europese heiden. De God van Israël zoekt mij op in mijn taal, mijn cultuur en mijn gewoonten. Maar daar wordt ook in gesneden, omdat wij als heidenen niet in huis hebben wat de essentie is van de Bijbel; dat we onze afgoden radicaal de rug toekeren en de ene God van Israël dienen. Als ik dan zeg 'wij eren het heidendom', dan bedoel ik dat in de zin van Openbaring 21 waar staat: 'De koningen der aarde brengen hun heerlijkheid en eer in Jeruzalem'. Dat heeft volgens mij ook met cultuur te maken. Dat de volkeren hun culturele rijkdom aan God zullen aanbieden ter verheerlijking van Zijn grote naam.”

In uw boek geeft u het al diverse malen aan: het heidendom heeft ook

iets demonisch. Is het dan niet gevaarlijk om je erin te verdiepen?

„Natuurlijk. Je moet je altijd heel goed bewust zijn van de gevaren als je je erin gaat verdiepen. Ik heb mij ook wel aangevochten geweten. Dat ik tijdens mijn wandelingen op de Veluwe die oude goden als het ware hoorde vragen: Waarom heb je ons verlaten? Waarom ben je naar die vreemde God van Israël overgelopen? Daar heb ik wel mee gestreden en daar strijd ik nog mee.”

Nu heeft u mét die heidense achtergrond en uw christelijke traditie veel contact met Joden. Bijvoorbeeld Rosa Hamburger, dochter van het gezin waar uw moeder een werkring gevonden had, die negen concentratiekampen overleefde. Kunt u haar recht in de ogen kijken?

„Zij gunt mij dat. Ze vraagt het ook van mij. In haar ontmoet ik het hele Joodse leven van de twintigste eeuw. Ze zei tegen me: 'Je bent welkom', want ik heb haar pas in 1997 voor het eerst ontmoet. Ik aarzelde of ik dat wel kon doen, zomaar haar leven binnentreden. De schuld die de christenheid met zich meedraagt, wordt mij persoonlijk niet aangerekend. Ik ben in de oorlog geboren en dat onderscheid wordt ook gemaakt. Maar het instituut kerk wordt gewantrouwd. In gesprekken voor Kerk en Israël probeer je natuurlijk vertrouwen te kweken en persoonlijk lukt dat wel, maar voor de kerk als instituut is dat heel moeilijk.”

Hoe mogen we als christenen vandaag de dag gestalte geven aan onze verbondenheid met Israël?

„Waar ik aan denk is de staat Israël. De verbondenheid van het volk met het land. Ik geloof dat dat voor Joden de testcase is, dat ze zeggen: 'Het is allemaal goed en wel wat jullie zeggen, maar vinden jullie dat het land Israël bij onze identiteit hoort, ja of nee?' Er is bij christenen over

het algemeen de neiging om daar onderuit te kruipen. Ik houd van de kerk, maar ik vind dat de agenda, de prioriteiten, niet echt deugen. Neem nou het hele Samen-op-Wegproces. Dat we daar in het licht van de historie, in het licht van de Tweede Wereldoorlog jaar in jaar uit tijd en energie in hebben gestoken. Die waren mijns inziens veel beter geïnvesteerd geweest in de relatie met het Jodendom. Gelukkig is dat ook wel gebeurd. Er zijn fulltime mensen op uit gestuurd om aan die relatie te werken. Maar dat dreigt nu allemaal weer afgebroken te worden. 'Vanwege bezuinigingen' heet dat dan. Maar zo hoort het niet, hè. Als je 'a' gezegd hebt: 'Wij delen in de verwachting aan Israël geschonken' in de grondwet van de kerk, moet je ook 'b' zeggen: dan moet je dat in je beleid zichtbaar blijven maken. Dat dat niet gebeurt, doet mij wel verdriet.”

In uw boek schrijft u op een gegeven moment dat u de antwoorden op de vragen uit de catechismus als ballast met u meedraagt en dat u de vragen bent kwijtgeraakt. Kunt u dit uitleggen?

„In de catechismus staan de antwoorden voorgedrukt. Daar zit iets heel kostbaars in van de traditie en dat moet ook zo blijven. Toch zit er ook een gebrek in. Als je namelijk de vraag van Israël na 1948, de staat Israël, voluit stelt, kom je met de belijdenis niet uit, met die voorgegeven antwoorden. Dat is geen verwijt, want onze voorouders leefden niet na 1948, maar wij wel. Dus ik vind dat wij geroepen zijn om door die kaders heen te breken en die vraag voluit tot zijn recht te laten komen. We hoeven de historische tekst van de catechismus niet te herschrijven, maar we moeten de vragen van onze tijd, de vraag van Israël, in verbondenheid met onze traditie belijdend leren te verwoorden.”

Afnemende solidariteit

Van het totale aantal Joden op aarde leeft 59 procent buiten Israël, in de diaspora. Uit een onderzoek onder Amerikaanse Joden blijkt dat de solidariteit met Israël als Joodse staat afneemt. Veel Joden in de diaspora zien niet de noodzaak van een etnisch-nationaal tehuis voor Joden. Deze afnemende solidariteit met de Joodse staat vormt een groeiend probleem.

In het licht van deze onderzoeksresultaten stelde minister Tzipi Livni van Buitenlandse Zaken in januari voor om het bekeringsproces voor nieuwe immigranten te versoepelen. Immigranten die op basis van de Wet op de Terugkeer naar Israël willen, moeten aantoonbaar Joods zijn. Soms betekent dit dat zij zich dienen te bekeren tot het Jodendom, een lang en ingewikkeld proces. Omdat veel potentiële olim het niet zien zitten om dit proces te doorlopen, komen zij niet naar Israël.

Blingbling

Israëlsche vrouwen houden van sieraden. De verkoop van sieraden in Israël neemt toe. In 2007 besteedde de gemiddelde Israëlsche vrouw een ruime driehonderd euro aan blingbling. De halsketting staat op nummer één, maar ook ringen en armbanden waren mateloos populair. Sieraden worden zowel door rijkere als minder welgestelde vrouwen gekocht. Deze laatste groep koopt de sieraden vooral als een waardevaste investering. Rijkere vrouwen kopen sieraden gewoon voor de sier.

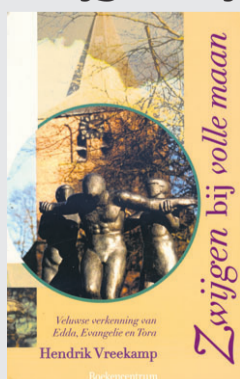
Goede wijn

Wereldvermaard wijnproever Robert Parker heeft veertig Israëlsche wijnen geproefd en geeft veertien wijnen een score van meer dan negentig punten. Deze uitzonderlijk hoge score wordt toebedeeld aan de beste wijnen ter wereld. Van deze veertien beste wijnen zijn er ook nog eens elf 'koosjer' gelabeld, waarmee wordt bewezen dat een koosjer productieproces de kwaliteit van een wijn niet in de weg staat. De beoordeling van Parker staat niet op zichzelf. Ook in de Hugh Johnson Wijngids regent het sterren voor Israëlsche wijnen.

Draadloos

Zo min mogelijk snoeren in huis is het ideaal. We hebben draadloos internet, draadloze muizen en toetsenborden en natuurlijk draadloze telefoons. Maar onze elektriciteit halen we nog altijd met een snoer uit het stopcontact. Het pas gestarte Israëlsche bedrijf Powermat hoopt hierin een revolutie te kunnen ontketenen. Door middel van een speciale mat kan elektriciteit namelijk draadloos worden verzonden. Je hoeft dan alleen nog maar de mat aan te sluiten en een ontvanger voor de elektriciteit aan het apparaat te koppelen. De snoertjes zijn weg. Bovendien is de techniek zuinig en veilig, want het risico van kortsluiting is weg. Een Powermat op je bureau is genoeg voor een computer met monitor en een lamp. Mogelijk wordt in de toekomst je huis uitgerust met een mat in de vloer en werkt alles draadloos.

Zwijgen bij volle maan

In het boek *Zwijgen bij volle maan* schrijft dr. Hendrik Vreekamp over de zoektocht naar de plek van het christendom tussen de Veluwsheidense wortels en de Joodse wortels. Die twee zijn van nature in strijd met elkaar en die strijd tekent zich af in het christendom. Wanneer we ons bewust worden van het heidendom waaruit we als Noord-Europese christenen vandaan komen, kunnen we als christenen beter onze plek vinden tussen dit heidendom en het Jodendom.

345 pagina's, ISBN: 9023913469, prijs: € 25,-